

LUX

3 FILMA
24 JEZIKA
28 DRŽAVA

FILM

DAYS

**À PEINE J'OUVRE LES YEUX
(KAD OTVORIM OČI)**

Leyla Bouzid
Francuska, Tunis, Belgija,
Ujedinjeni Arapski Emirati

ye10
ars

À PEINE J'OUVRE LES YEUX

Kad otvorim oči

FILM LEYLE BOUZID

Tunis, ljeto 2010., nekoliko mjeseci prije revolucije. Osamnaestogodišnja Farah tek je maturirala, a obitelj je već vidi kao liječnicu. No ona drugačije gleda na stvari.

Pjeva u angažiranom rock sastavu, puna je života, opija se, otkriva ljubav i grad noću protiv volje svoje majke Hayet, koja dobro poznaje Tunis i sve što se tamo ne smije.

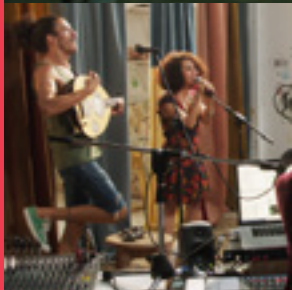
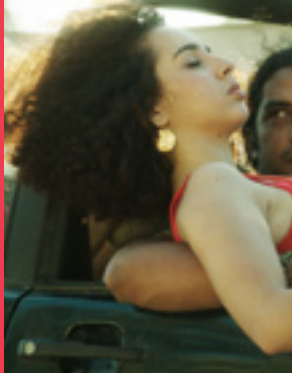
Stvari kreću nizbrdo kad grupa odluči nastupati u barovima glavnoga grada, gdje se Farah bezbrižno prepušta svojoj želji za slobodom i opijenosti životom. Vijesti o razuzdanom ponašanju njezine kćeri na mjestima rezerviranim za muškarce ubrzo stižu do Hayet koja je pokušava urazumiti. Uzalud. Nesvjesna opasnosti tadašnjeg autoritarnog Tunisa, buntovna Farah tvrdoglavo odlučuje razglasiti subverzivnu poruku svojeg dečka i vođe sastava Borhènea, a s njom i nade cijele jedne mlade generacije.

KONTEKST

Znakovito je da Leyla Bouzid radnju filma smješta samo nekoliko mjeseci prije tuniske revolucije, iskre koja je pokrenula Arapsko proljeće – velik multinacionalni emancipacijski pokret koji se među ostalim objašnjava odbacivanjem autoritarnih režima na vlasti, dubokim društvenim nejednakostima, snažnom gospodarskom krizom i visokom stopom nezaposlenosti mladih. U Tunisu je osjećaj gušenja i nepravde kod mladih bio još izraženiji nego drugdje jer je 42 % stanovništva bilo mlađe od 25 godina, razmjerno visoko obrazovano i privrženo vrijednostima laicizma. Dok su se u mnogim arapskim zemljama koje su sudjelovale u revoluciji islamisti trajno domogli vlasti, uz poznate posljedice, Tunis je uspio provesti pravu demokratsku tranziciju. Unatoč prvotnom uspjehu na izborima islamisti su naposljetku udaljeni s vladajućeg položaja, a država je u siječnju 2014. dobila novi ustav.

S pet godina odmaka, Leyla Bouzid vraća se na same početke tuniske revolucije i koristeći se pričama protagonista prikazuje izazove i probleme u korijenu revolucije – prikazuje školovanu gradsku mladež iz dobrostojećih obitelji obuzetu divljom željom za slobodom (Farah i njezini prijatelji), atmosferu represije i tipične kontrole policijske države (uhićenje Borhènea, a zatim i Farah), korupciju u javnim službama (kad Farah nestane, Hayet plati policajcu da odmah pokrene istragu), pritisak tradicionalnog društva i njegovih mačističkih vrijednosti (način na koji muškarci gledaju Hayet, primjerice kad se navečer nađe s Borhèneom u baru one noći kad joj nestane kći), itd.

U kontekstu terorističkih napada koji su uslijedili nakon Arapskog proljeća, u vrijeme snimanja filma, *À peine j'ouvre les yeux* (*Kad otvorim oči*) neizravno otvara pitanje neočekivanih posljedica revolucije, koja je u konačnici utrla put konzervativnom islamizmu, 2010. već odavno marginaliziranom u tuniskom društvu. Film Leyla Bouzid prikazuje nade jedne generacije, namjerno izostavljajući njihove izgubljene snove i aktualne strahove, no snažno aludirajući na njih. U tom bi smislu ovaj film, koji se može protumačiti kao diskretan poziv na podizanje političke svijesti i određeni oblik intelektualne mobilizacije, morao pobuditi razmišljanje o ključnim pitanjima kao što su važnost obrane slobode i vrijednosti na kojima se zasnivaju demokratska društva.

FARAH I HAYET: ODNOS MAJKE I KĆERI U SREDIŠTU FILMA

Osim vrlo dirljivog opisa odnosa majka/kći, film Leyle Bouzid kroz ova dva portreta žena pokazuje kako se frustracije prenose s jedne generacije na drugu te, prije svega, kako je teško zahtijevati bilo kakvu promjenu u policijskoj državi. Hayet također ima buntovnu prošlost, ali za razliku od kćeri zna da se u zemlji poput Tunisa Bena Alija svaki pokušaj izmjene ustaljenog poretka skupo plaća. Njezin put, koji ju je doveo do toga da postane moderna žena, ali i da se pomiri sa sudbinom, odražava uzaludnost svakog subverzivnog čina u takvom represivnom okruženju. S druge strane Farah utjelovljuje vitalni elan mladih u potrazi za slobodom, no iz životnog puta njezine majke već možemo naslutiti zapečaćenu sudbinu koja je čeka.

U filmskom smislu, žestina napetosti između dviju žena, koja proizlazi iz opresivne klime u kojoj se teret režima osjeća na svim razinama društva, zorno je prikazana emotivno nabijenim rezovima. Odista, taj način isticanja trenutaka velike dramske napetosti jasno odražava rastrganost majke između ljubavi prema svojoj kćeri, brige da je zaštiti i odanosti vlastitim mladenačkim idealima.

INTERVJU S LEYLOM BOUZID (IZVADCI IZ MATERIJALA ZA MEDIJE)

Govorite o strahu uzrokovanom policijskim sustavom, no u Tunisu je prisutna i teroristička prijetnja. Ipak, film se uopće ne dotiče religije.

Film prati nemirnu, aktivnu mladež koja želi stvarati glazbu, svirati na koncertima, živjeti svoju umjetnost. Religija nije u središtu njihovih života. Željela sam snimiti film o toj energičnoj i kreativnoj mladeži. O mladeži koja se samim svojim postojanjem svakodnevno bori, a o kojoj se rijetko govori. Pravo na izražavanje u medijima imaju samo ljudi koji podržavaju ekstremizam i nasilje. Smatram da je važno pokazati da postoji i druga mladež, nadahnuta životom, kojoj sam pokušala dati glas preko Farah, i pokazati kako je ona ušutkana terorom sustava. Postoje i drugi oblici terora uz terorizam. Farah želi postojati kao pojedinac, želi da se njezin glas čuje.

Poznajemo „tuniski narod“, „mi“, naciju... no koje mjesto zauzima „ja“? Koju cijenu treba platiti za slobodan život pojedinca u Tunisu? Jeste li Vi morali platiti tu cijenu?

Film postavlja pitanje kako se u Tunisu osloboditi pritiska obitelji, društva i sustava, koliko je energije za to potrebno, gdje se javljaju prepreke i vodi li to do nasilja. Pratimo priču o Farah, željnoj života, koja svaki dan živi svom snagom, prkosi svemu i zato je kažnjena i slomljena.

U Tunisu svi plaćamo cijenu, bili umjetnici ili ne. Plaćamo je prije ili kasnije, bilo na osobnoj razini, na obiteljskoj ili društvenoj razini, ili na razini školovanja. U tuniskom se društvu ili rade ustupci, ili se nailazi na gomilu prepreka.

Ova priča nije autobiografska, no osobno sam proživjela nekoliko situacija iz filma, primjerice, otkrila sam da je moj blizak prijatelj iz filmskog kluba policijski doušnik. Infiltrirao se ondje da bi nas nadzirao. Bio je to velik šok, u tom sam trenutku shvatila u kojoj smo mjeri opkoljeni te da ne možemo imati povjerenja ni u koga i ni u što.

Snimate mračnu stranu Tunisa, njegov noćni život, barove, vlakove, mjesta namijenjena samo za muškarce, koja gledate očima žene. Zatim odlazite u unutrašnjost zemlje, u rudarski bazen čiji je prašnjavi krajolik u kontrastu s dinamičnim urbanim kontekstom.

Ta su mjesta ograđena nevidljivom granicom, a ja osjećam potrebu da je prekoračim, i mogućnost da to i učinim.

Na snimanju je najosjetljivija bila scena u kojoj Hayet ulazi u bar. Statisti su bili pravi klijenti bara na zlu glasu. Svaki put kad smo ponavljali taj kadar, glumica je morala iznova ući u bar, a to nije bilo nimalo jednostavno. Muškarci, iako su to bili statisti, svaki su put netremice gledali u nju na gotovo opscen način, a da to nismo od njih zatražili. Uostalom, sve su žene prisutne na snimanju osjetile pritisak tog pogleda.

Bilo mi je važno snimiti tuniske prostore, atmosferu koja u njima vlada i stvarne osobe koje ondje rade i kreću se, i prikazati ih onakvima kakvi su u stvarnosti. Stoga su prigradski vlak, barovi i željeznički kolodvor snimljeni na dokumentaran način.

Htjela sam ubrizgati filmsku fikciju u ta mjesta u gradu koja vrve životom, pa i u prašnjave rudnike fosfata, ključno mjesto otpora za režima Bena Alija, gdje su radnici odglumili sami sebe.

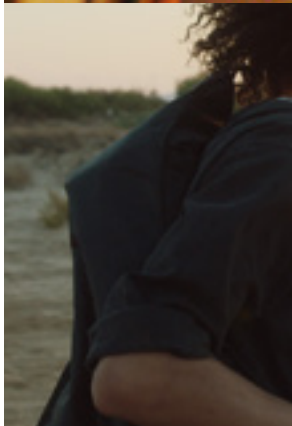
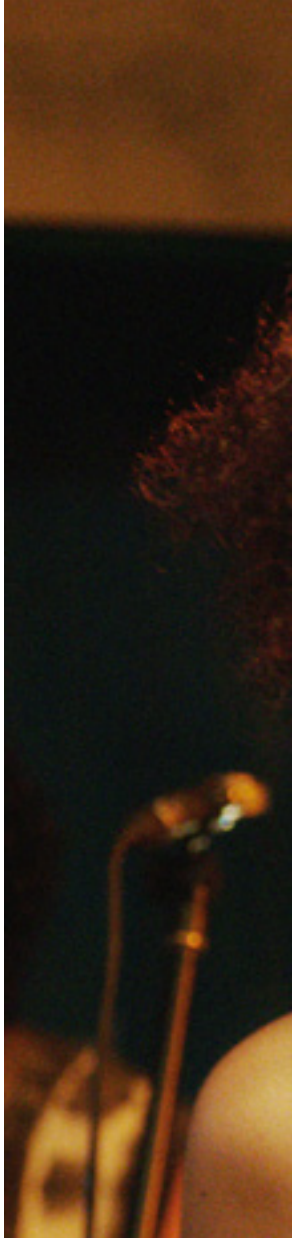
Ta scena u filmu stvara prekid, omogućava odmak od priče, predstavlja svojevrsni „zoom-out“ kojim se otkriva kartografija države. Podsjeća na to da riječi pjesama dolaze izdaleka, da je osjećaj gušenja duboko ukorijenjen, zakopan ispod nekoliko slojeva društva. Tom scenom odaje se počast radnicima (koji su još i danas u sukobu s vlašću), podsjeća se na to da je njihov otpor pripremio zemlju da se dignu na noge. Njihov je otpor započeo već 2008., puno prije poznatog Bouazizijevog čina.

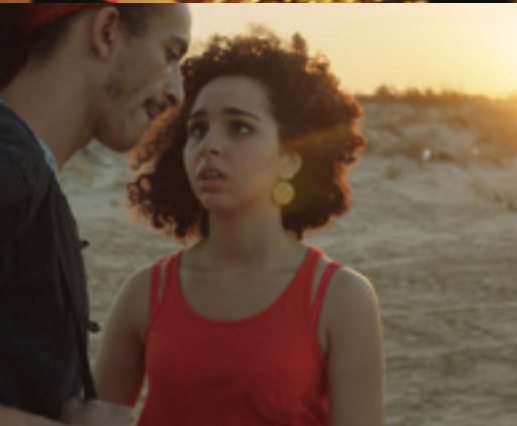
Glazba u filmu medij je jednog oblika otpora. Njezin je autor Iračanin Khyam Allami.

U tuniskoj kulturi oduvijek se pronalazio odušak u glazbi i plesu. Mezoued, tradicionalna glazba, plesovi i svadbe događaji su puni poleta na kojima se ljudi opuste. Danas se u Tunisu razvija rap scena, proizašla iz siromašnih četvrti. To je za mnoge pravo utočište i način pružanja snažnog otpora koji dopire do velikog broja ljudi. Država je očito u velikom strahu od protesta tih rapera budući da se bori protiv njih i uhićuje ih zbog sadržaja njihovih pjesama.

Glazba je bila velik izazov ovog filma. Trebalo je ne samo pronaći glumicu koja pjeva, već i oformiti grupu, komponirati glazbu, napisati tekstove pjesama. Katkad sam mislila da to uopće neće biti moguće. Susrela sam se s mnogim glazbenicima, no nismo se dobro razumjeli.

A onda sam jednog dana sasvim slučajno na koncertu u Parizu otkrila grupu čija me muzika očarala – „Alif Ensemble“. Khyam je jedan od pet glazbenika iz grupe, od kojih su svi iz različitih arapskih država. Komponirao je pjesme za Bayin glas i imali su probe tjednima prije snimanja. To ih je zbližilo, a glazba nas je sve oduševila.

SMJERNICE ZA DALJNJE RAZMIŠLJANJE

Što možemo zaključiti o mjestu i ulozi umjetnosti u društvu?

les grignoux

10 GODINA FILMOVA IZ EUROPE ZA EUROPLJANE

Europski parlament ima čast predstaviti tri filma u konkurenciji za FILMSKU NAGRADU LUX za 2016.:

À PEINE J'OUVRE LES YEUX (*Kad otvorim oči*), redateljice Leyle Bouzid
Francuska, Tunis, Belgija, Ujedinjeni Arapski Emirati

MA VIE DE COURGETTE (*Moj život kao Tikvica*), redateljja Claudea
Barrasa
Švicarska, Francuska

TONI ERDMANN, redateljice Maren Ade
Njemačka, Austrija, Rumunjska

Ove slojevite priče, koje su plod velike predanosti i kreativnosti nadarenih mladih redateljica i redatelja, prikazivat će se na petim DANIMA LUX FILMA.

FILMSKA NAGRADA LUX

Kultura igra ključnu ulogu u izgradnji naših društava.

S tom je mišlju Europski parlament 2007. pokrenuo FILMSKU NAGRADU LUX radi poboljšanja distribucije europskih filmova u Europi i poticanja rasprave o važnim društvenim pitanjima diljem Europe.

FILMSKA NAGRADA LUX izvanredna je inicijativa. S obzirom na to da se većina europskih koprodukcija prikazuje samo u zemlji porijekla i rijetko doživi distribuciju na drugim tržištima, FILMSKOM NAGRADOM LUX tri europska filma dobivaju rijetku mogućnost podnaslovljavanja na 24 službena jezika EU-a.

Dobitnika FILMSKE NAGRADE LUX odabiru zastupnici u Europskom parlamentu, a pobjednik će se proglasiti 23. studenom 2016.

GLEDAJTE,
KOMENTIRAJTE
& GLASUJTE!

DANI LUX FILMA

U okviru FILMSKE NAGRADE LUX pokrenuti su i DANI LUX FILMA. Od 2012. tri se filma u konkurenciji za FILMSKU NAGRADU LUX prikazuju široj europskoj publici na DANIMA LUX FILMA.

DANI LUX FILMA prilika su za nezaboravan kulturni doživljaj koji nadilazi granice. Od listopada do prosinca 2016. moći ćete se pridružiti filmofilima iz cijele Europe i prisustvovati projekcijama filmova *À peine j'ouvre les yeux* (*Kad otvorim oči*), *Ma vie de Courgette* (*Moj život kao Tikvica*) i *Toni Erdmann* na jednom od 24 službena jezika Europske unije. Ne zaboravite glasati za film koji vam se najviše sviđa na našoj internetskoj stranici luxprize.eu ili na našoj Facebook stranici!

NAGRADA PUBLIKE

O dobitniku posebne nagrade publike u okviru FILMSKE NAGRADE LUX odlučuju gledatelji. Nemojte propustiti priliku da glasate za jedan od tri filma: *À peine j'ouvre les yeux* (*Kad otvorim oči*), *Ma vie de Courgette* (*Moj život kao Tikvica*) ili *Toni Erdmann*! Možda ćete imati sreću i biti izabrani za odlazak na međunarodni filmski festival u Karlovim Varima u srpnju 2017. na poziv Europskog parlamenta i proglasiti dobitnika nagrade publike.

@luxprize

#luxprize

LUX
PRIZE
.EU

REDATELJICA: Leyla Bouzid

SCENARIJ: Leyla Bouzid, Marie-Sophie Chambon

ULOGE: Baya Medhaffer, Ghalia Benali, Montassar Ayari, Lassaad Jamoussi, Aymen Omrani

SNIMATELJ: Sébastien Goepfert

GLAZBA: Khyam Allami

PRODUCENTI: Sandra da Fonseca, Imed Marzouk

PRODUKCIJA: Blue Monday Productions, Propaganda Production

KOPRODUKCIJA: Hélicotronic

GODINA: 2015.

TRAJANJE: 102'

ŽANR: fikcija

ZEMLJE: Francuska, Tunis, Belgija, Ujedinjeni Arapski Emirati

JEZIK IZVORNE VERZIJE: arapski

DISTRIBUCIJA: Demiurg

